

Posudek vedoucí práce

na bakalářskou práci Kláry Nováčkové „Alternativní bydlení pro seniory“

Ve zvoleném tématu bakalářské práce zohlednila kolegyně Nováčková záležitosti osobní i politické. K práci přistoupila s porozuměním pro potíže, se kterými se můžou setkat starší lidé a jejich blízcí, a reflektovala trable, které může způsobit nedostatečná osobní organizační i politická starostlivost. Dala si za cíl zjistit, jaké jsou zkušenosti starších spoluobčanů (seniorů), kteří vzhledem k očekávaným limitům života ve stáří, volí alternativní způsoby bydlení.

Při práci na teoretické části cíl svého bádání postupně re/formulovala a zpřesňovala. Seznamovala se s pojmy a přístupy a zpracovávala odbornou literaturu z oblasti sociologie, sociální politiky, psychologie a sociální práce. Vyhledala relevantní strategie a metodické materiály a vybrala vhodná místa pro realizaci výzkumu. Při studiu literatury usoudila, že „hlas“ starších lidí ve vztahu k setrvání a přebývání na „vlastním místě“ i v časech, kdy jim ubývá sil, není dostatečně slyšet a rozhodla se jej posílit. Do tohoto pole vstupovala se znalostí jednoho možného řešení – institucionální péče v podobě domova pro seniory – aby s rostoucím pochopením pro stanovisko starších lidí (potenciálně každého z nás) často spojovaných s nižší soběstačností a třeba i disabilitou, hledala a nalézala alternativní řešení.

V práci představuje základní informace z oblasti demografie, strategie vytvářející prostředí přátelská věku a různé nástroje komunitního plánování a budování formálních i neformálních sítí podpory a služeb. Svůj zájem o udržování co nejlepšího života takový jaký je, soustředila na problém bydlení, na úvahy o domově, který „představuje pro lidi určitým způsobem nezávislost, autonomii, místo, kde jsme soběstační, svobodní v našem rozhodování [...] na aspekty, které jsou důležité ve všech fázích života, ale ne ve všech jsou absolutní samozřejmostí“ (str. 18).

Z možností alternativního bydlení u nás i v zahraničí, které „umožní seniorům důstojné bydlení“ (str. 30), vybrala pro bližší zkoumání typ bydlení komunitního. Vybrala dvě místa ve dvou krajích republiky a obyvatele komunitního typu bydlení oslovila s nabídkou spolupráce na výzkumu. V empirické části nás výzkumnice seznamuje s lokalitou, strategií obce a vybranými detaily konkrétního domu komunitního bydlení. Hlas starších obyvatel, jejich zkušenosti, kterými především výzkumnice zamýšlela obohatit veřejný prostor, se rozhodla získat prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů.

Role výzkumnice se zhostila s pokorou, neboť šlo o první větší výzkum, který realizovala. Jak se dočteme v metodologii výzkumu v kapitole 3.2, do rozhovorů se pouštěla po řádné přípravě, které se jí dostalo v průběhu bakalářského studia. S úctou k účastnicím a účastníkům výzkumu zahrnující promyšlení etických záležitostí výzkumu (formálních i praktických) a důkladnou přípravu otázek, provedla první sadu rozhovorů. Po pečlivé reflexi a konzultaci postup jemně korigovala a pokračovala v rozhovorech s obyvateli druhého

komunitního domu a výzkum doplnila o rozhovor s pracovnící sociální komise jedné z obcí, u které našla „náhled na život v komunitním domě z jiné perspektivy“.

V klíčových zjištěních popisuje důvody ke stěhování do komunitního bydlení, očekávání a obavy se stěhováním spojené, výhody a nevýhody dle zkušenosti obyvatel, charakterizuje soužití v domě – vzájemná pomoc, společné a individuální – sousedské vztahy mezi obyvateli a příležitosti a možnosti soužití a vyžití s dalšími obyvateli obce.

V závěru shrnuje zkušenosti obyvatel obou komunitních domů, přičemž vcelku zdařile zachovává pestrost důvodů i očekávání a způsobů života v komunitním bydlení (také postřeh autorky na str. 58). Dostatečnou pozornost věnuje zdánlivým detailům jak např. ve vztazích s blízkými a pocitech aktérů, tak ve vztazích a zacházení s předměty denní potřeby.

V hlavních zjištěních prezentovaného kvalitativního výzkumu se kolegyně Nováčková neubráníla poměřování a „počítání“ událostí, vzájemné pomoci, míra pravidelnosti apod. Z prezentace hlavních zjištění dle mého názoru zaznívá očekávání „aktivního neboli zdravého“ stárnutí (str. 16), které by mělo dostát určitým parametrům, přestože, jak autorka poznamenává: „podobu aktivního stárnutí může každý vnímat různě“. Jak vidíme z rozhovorů s ochotnými aktérkami a aktéry, nejen vnímání, ale i zjednávání životních aktivit nepodléhá předpisům a očekáváním státních nebo globálních politik aktivního zdravého stárnutí.

Kolegyně Nováčková zdařile představila a teoreticky vymezila téma. Vycházela z relevantní literatury a výzkumný problém a cíl výzkumu dokázala zúžit (přiměřeně svým schopnostem) a formulovala výzkumné otázky. Autorce se podařilo formulovat a prezentovat zkušenosti starších lidí s komunitním bydlením v širších souvislostech a obohatit tak veřejný prostor o hlasy, které v něm na počátku výzkumu postrádala.

K rozpravě během obhajoby navrhuji následující otázku:

Co můžou politiky a reprezentace idealizovaného typu aktivit ve spojení se seniorským věkem přinášet a způsobovat lidem, kteří se „nechtějí přidat“?

V Praze 12. června 2024

Dana Hradcová